

בית המשפט המחוזי בירושלים לפני כבוד השופט רפאל יעקובי

19 בפברואר 2014

ת"א 45542-12-11

התובע:

שמואל רחמני

ע"י ב"כ עוה"ד גילעד רוגל, ניצן רובינשטיין

נגד

הנתבעות:

1. אלג'זירה אנטרנשיונל לימיטד בע"מ
 2. אלג'זירה סאטלייט נטוורק בע"מ
- שתיהן ע"י ב"כ עו"ד אברהם נסאר

פסק דין

א. התביעה וההליכים שבעקבותיה

1. ענייניו של פסק דין זה בתביעה שהתנהלה על יסוד כתב תביעה מתוקן (שהוגש ב-24.4.12) בעניין זכות יוצרים וזכות מוסרית בשני צילומים.
2. בכתב התביעה האמור מציג התובע עצמו כצלם מקצועי בתחום העיתונות והנתבעות מוצגות כשתי חברות תקשורת זרות הרשומות בישראל, אשר מפעילות תחנת טלוויזיה העוסקת בחדשות והידועה בשם "אלג'זירה".
3. הצילומים שבהם מדובר מתייחסים לאירוע "אוטובוס הדמים" בכביש החוף מיום 11.3.78, לפני כשלושים ושש שנה.
4. התובע טוען כי כצלם מקצועי כאמור צילם במקום האירוע ובעת התרחשותו צילומים הכוללים את גופתה של אחת מנפגעות הפיגוע ואת גופתה של המחבלת דלאל אל מוגרבי. לגבי הצילום האחרון טוען התובע כי הוא היה הצלם היחיד שצילם את גופת המחבלת בזירת האירוע.
5. לטענת התובע, ב-15.3.10 שודרה כתבה ב"ערוץ 10" הישראלי בעניינה של המחבלת הנ"ל, אשר במסגרתה הוקרנו שני הצילומים הנדונים. התובע מוסיף וטוען, כי בשולי הצילומים ששודרו בערוץ 10 הופיעה צלמית (אייקון) של הנתבעות, ומכך למד כי הנתבעות הפרו את זכויותיו בצילומים.

בית המשפט המחוזי בירושלים לפני כבוד השופט רפאל יעקובי

19 בפברואר 2014

ת"א 45542-12-11

6. התובע מציין לגבי צילום המחבלת כי הוא הועתק ע"י הנתבעות מעיתון "מעריב", שם הוא הופיע כאשר שמו של התובע מופיע כצלם שצילם אותו, וכי חרף זאת לא ציינו הנתבעות את שמו של התובע כצלם של צילום זה.
7. התובע טוען כי יש לראות בהתנהלות הנתבעות שתי הפרות של זכות היוצרים שלו ושתי הפרות של הזכות המוסרית שלו ובסה"כ ארבע הפרות. בגין אלה הוא עותר לפיצוי ללא הוכחת נזק בסכום כולל של 80,000 ש"ח (20,000 ש"ח לכל הפרה).
8. כאן המקום לציין להשלמת התמונה שני עניינים נוספים:
ראשית – שבגין הצילומים הנדונים כאן הגיש התובע תביעה נוספת, שהופנתה נגד גורמים הקשורים ב"ערוץ 10" הנ"ל וכללה תביעה בגין צילומים נוספים (ת.א. 28095-11-11). בסופו של דבר פוצה התובע שם בפשרה שפרטיה חסויים (ראו סעיף ז(6) לסיכומי התובע וסעיף 2(א) לסיכומי הנתבעות).
שנית – שבכתב התביעה המתוקן (בסעיף 26) עתר התובע גם למתן "צו מניעה קבוע המורה לנתבעות להימנע משימוש בצילומים, אלא אם כן יינתן על ידן קרדיט נאות לתובע כיוצרים". בסיכומיו שבכתב (בפרק טז) הזכיר התובע סעד האחרון כדי להדוף טענות הגנה דיונית מצד הנתבעות, אך לא עתר למתן סעד זה, אלא עתר לפיצויים בלבד. בנסיבות אלה יש לראות את התובע כמי שזנח את הסעד המניעתי וכמי שמתמקד בסעד הכספי בלבד (וראו למשל ד"ר י' זוסמן, סדרי הדין האזרחי (1995) 512).
9. בכתב ההגנה המתוקן טוענות הנתבעות כי יש לדחות את התביעה, הן מכח טענות סף והן לגופה.
10. בהמשך הדרך הוקדשו מאמצים מרובים כדי להביא את הצדדים לפשרה, אך אלה לא הניבו פרי. משכך, הושלמו הליכים מקדמיים והוגשו ראיות מטעם הצדדים.
11. במה שנוגע להליכים המקדמיים היו לתובע טרונות מרובות כלפי הנתבעות והוא עתר מספר פעמים למחיקת כתב הגנתו. בקשותיו השונות נדחו, תוך מתן הוראות מתאימות ותוך שבאחת ההחלטות (מ-2.12.12) חויבו הנתבעות בקשר לכך בתשלום הוצאות בסך 7,000 ש"ח ללא קשר לתוצאה הסופית של ההליך.

בית המשפט המחוזי בירושלים לפני כבוד השופט רפאל יעקובי

19 בפברואר 2014

ת"א 45542-12-11

12. הראיות שהוגשו היו אלה:
- מטעם התובע – תצהיר שלו ותצהיר של נמרוד צ'פני מארכיון מעריב וכן תע"צ של נתי שוברט, מ"מ יו"ר המועצה לשידורי כבלים ולשידורי לוויין ותיקי הנתבעות ברשם החברות.
- מטעם הנתבעות – תצהיר של וליד עומרי, שהוא מנהל שתי הנתבעות.
13. בדיון ההוכחות (מ-23.10.13) הגיעו הצדדים להסכמה דיונית כדלקמן: "מוסכם כי המתכונת הדיונית בתיק זה תהיה שיוגשו סיכומים על יסוד מכלול החומר שבתיק, תוך ששני הצדדים רשאים להגיש גם שאלונים ותשובות לשאלונים כפי שיימצאו לנכון וכי לאחר מכן יינתן פסק דין שיכלול הנמקה... מובן שההימנעות ההדדית מחקירות על התצהירים לא תוסיף לזכויות מי מן הצדדים ולא תגרע מהן".
14. בעקבות ההסכמה הדיונית הוגשו סיכומי הצדדים ומשנשלמה הגשתם הוכשרה הקרקע להכרעה במה שעל הפרק.
- ב. תוצאה סופית והבסיס לה**
15. לאחר שקילת המכלול הגעתי למסקנה כי **יש לחייב את הנתבעות, יחד ולחוד, לשלם לתובע פיצויים בסכום כולל של 50,000 ש"ח למועד פסק דין זה.**
16. מכיוון שבהסכמה הדיונית צוין, בין היתר, כי פסק הדין שיינתן "יכלול הנמקה", לא ניתן לסיים כאן, אלא אציין מה עומד ביסוד התוצאה דלעיל.
17. לגבי הטענות המקדמיות של הנתבעות לסילוק התביעה (סמכות בינלאומית, סמכות עניינית, שיהוי והעדר יריבות) יש לומר כי נוח להן שלא נטענו משנטענו, שכן המלאכותיות שבהן זועקת. כך או כך, בסיכומי התובע (בפרקים ח', ט"ו ו-ט"ז) יש הסבר ממצה מדוע הנתבעות לא תוכלנה להיוושע מטענות אלה ומה שייאמר להלן אף מחזק זאת.
18. הצילומים שביסוד התביעה הם בגדר יצירה אומנותית הראויה להגנות החוקיות בעניין זכויות יוצרים. למעשה, די לצורך זה בכך שהנתבעות לא חלקו על כך שהצילומים דנן ראויים להגנה כיצירה אומנותית. מעבר לכך גם נפסק כי צילום

בית המשפט המחוזי בירושלים לפני כבוד השופט רפאל יעקובי

19 בפברואר 2014

ת"א 45542-12-11

עיתונאי דוקומנטארי עשוי להיחשב כיצירה אומנותית שזכאית להגנה האמורה (ראו רע"א 7774/09 ויינברג נ' ויסהוף, פס"ד מ-28.8.12). לדעתי הצילומים דנן עומדים במה שנקבע שם (בסעיפים 11-15) להכרה בצילום עיתונאי כיצירה אומנותית.

19. זכות היוצרים בצילומים היא בבעלותו של התובע. זאת מעבר לזכות המוסרית של היוצר שממילא נותרה בבעלותו. יש לדחות את טענות הנתבעות לפיהן התובע לא הניח תשתית עובדתית ומשפטית לבעלותו בצילומים ובזכויות בהם. אכן, התובע לא הציג את תשלילי הצילומים וטען כי אלה אבדו עם השנים וגם לא את ההסכם שטען שהיה לו עם עיתון "מעריב" שמותיר לתובע את מלוא הזכויות בצילומים. יחד עם זאת, מקובל עליי האמור בתצהיר נמרוד צ'פני (הנ"ל בסעיף 12) ובתצהיר התובע כי בין התובע לבין "מעריב" היה הסכם, שמכוחו הוקנתה למעריב רק זכות השימוש בצילומים אך זכות היוצרים נותרה בבעלות התובע. אוסיף, כי הפנייתן של הנתבעות בסעיף 3(ג) של סיכומיהן לסעיף 19 לפסק הדין בת.א. (שלום, י-ם) 7036/09 רחמני נ' חברת החדשות (פס"ד מ-9.10.11), כאילו נקבע בו שהתובע אינו הבעלים של הצילומים, אינה מדויקת בלשון המעטה. כל אשר נאמר שם הוא שלגבי הצילום של המחבלת אין הסכמה כי התובע דנן הוא שצילם אותו. עם זאת, בהעדר הסכמה כזו ומנדרשה הכרעה בעניין זה, הרי שבסעיף 23 לאותו פסק דין קבע בית המשפט במפורש לגבי הצילום הקשור לאותה תביעה ולתביעה דנן (ולגבי צילומים נוספים שנדונו שם): "אני מקבל את עמדת התובע כי התשליל אבד וכי יש לראותו כבעל זכות היוצרים בכל התמונות".

לעניין הפניית הנתבעות לסעיף 21 לחוק משנת 1911, הרי ששם נקבע ש"האיש שהיה בעל הנגיבה בעת עשייתה יהא דינו כמחבר היצירה" ואין דרישה שהתשלילים יוגשו כראיה. בהמשך לכל שנאמר לעיל, העובדה שהתובע לא הציג את התשלילים במסגרת התיק דנן אינה מונעת את הקביעה כי הוא בעל זכויות היוצרים בצילומים.

20. הנתבעות הפרו את זכות היוצרים של התובע ואת זכותו המוסרית בצילומים.

21. לתוצאה דלעיל יש להגיע גם לאחר התעלמות ממה שנטען בפרק י"ב של סיכומי התובע, בעקבות טענתן הצודקת של הנתבעות בעניין זה (בסעיף 4 של סיכומיהן).

בית המשפט המחוזי בירושלים לפני כבוד השופט רפאל יעקובי

19 בפברואר 2014

ת"א 45542-12-11

22. התובע מבסס תביעתו נגד הנתבעות על פרסום כתבה בערוץ 10 הישראלי, אשר בה הופיעו שני הצילומים שבנדון כשעליהם מוטבע הלוגו של "אלג'זירה". לטענתו הצילומים ששידרו הנתבעות הם העתק של אלה שפורסמו בעיתון "מעריב" ב-15.9.08, תוך ששם ניתן קרדיט מלא לתובע. הנתבעות טוענות כי הן לא הנתבעות הנכונות משום שהצילומים שודרו בערוץ 10, כי התובע לא הניח תשתית לטענה כי הצילומים שודרו בשידור של "אלג'זירה" וכי גם אם היה שידור כזה ב"אלג'זירה", הרי שלא בוססה הטענה כי הנתבעות הן אלה ששידרוהו. אין ממש בטענות הנתבעות. גם אם הצילומים שודרו בערוץ 10, הרי שמופיע עליהן הלוגו של "אלג'זירה". אין כלל מקום להניח שערוץ 10 הטביע ביוזמתו את הלוגו של "אלג'זירה" – שהוא ערוץ חדשות מתחרה – על הצילומים שפורסמו בכתבה. גם לא מסתבר שערוץ "אלג'זירה" הטביע את הלוגו שלו על הצילומים ללא שאלה ישודרו. הדעת נותנת כי השידור בערוץ 10 הוא של אותם הצילומים דנן, ששודרו ב"אלג'זירה", בשידור שנשא את הלוגו של "אלג'זירה" ומשם נטל אותם ערוץ 10 לשימוש.

23. בהמשך לקביעה דלעיל, אשר לפיה הצילומים דנן שודרו במסגרת שידור של "אלג'זירה", הרי די בכך שהנתבעת 1 היא חברה זרה שנרשמה בישראל (ראו תיקי רשם החברות של הנתבעות, שהגיש התובע) ושהוגדרה כמפיקת ערוץ "אלג'זירה" בהחלטת המועצה לשידורי כבלים ולשידורי לוויין במסגרת אישור שידורי ערוץ "אלג'זירה" על ידי חברת די.בי.אס. שירותי לוויין (1998) בע"מ ("Yes") בישראל. שם נקבע גם (בסעיף 4.2) כי שידורי ערוץ "אלג'זירה" ישודרו בכל ימות השנה, 24 שעות ביממה, כפי שהערוץ משודר בטריטוריות אחרות (ראו תע"צ נתי שוברט, שהגיש התובע). במצב דברים בו הנתבעת 1 רשומה בישראל ומוגדרת כמפיקת ערוץ "אלג'זירה" בצירוף הצהרת מנהל סניף "אלג'זירה" בישראל בתצהיר תשובותיו המשלים לשאלון (תשובה 6) לפיה "אלג'זירה" פועלת בישראל באמצעות הנתבעת 2, יש לקבוע כי הנתבעות יחדיו הן אלה שהפרו את זכויותיו של התובע בשני הצילומים (וראו ע"א 2173/94 Tele Event נ' ערוצי זהב, פסק דין מ-2.8.01 וכן דנ"א 6407/01 ערוצי זהב נ' Tele Event, שבו אושר פסק דין זה ב-16.6.04, במסגרת דיון נוסף במותב של שבעה שופטים).

בית המשפט המחוזי בירושלים לפני כבוד השופט רפאל יעקובי

19 בפברואר 2014

ת"א 45542-12-11

24. גם בטענת הנתבעות כי שידור הצילומים נעשה בעקבות תכנית שהפיקה חברה שמסונפת ל"אלג'זירה" ברשות הפלסטינאית, אין כדי להסיר את אחריותן של שתי הנתבעות להפרת זכויותיו של התובע בעצם שידור שני הצילומים ללא שתוגמל מכח זכויותיו הכלכליות בצילומים וללא שניתן לו הקרדיט הראוי מכח זכויותיו המוסריות בצילומים.

25. איני מקבל את טענות הנתבעות כי עומדות להן הגנות שקבועות בסעיפים 18-30 לחוק מתשס"ח. בכתב ההגנה נטענה טענה כוללנית וגורפת זו בעלמא וללא פירוט. טענה זו גם לא זכתה לפירוט בתצהיר העדות הראשית שהוגש מטעם הנתבעות. בסופו של דבר היא זכתה להתייחסות חלקית בסיכומי הנתבעות ולכך אתייחס להלן.

26. טענת הנתבעות כי המדובר בשימוש הוגן ואגבי – למעשה המדובר בטענה אחת המורכבת משתיים: שימוש הוגן ושימוש אגבי.

אין לראות בשידור צילומי התובע שימוש הוגן. בקשר לטענת הגנה זו מקובלת עליי טענת התובע כי אין לראות שימוש הוגן ביצירה שיוצרה לא זוכה בקרדיט המגיע לו (וראו ע"א 2790/93 אייזנמן נ' קימרון, פס"ד מ-30.8.00; ע"א (מח', ת"א) 3038/02 זום נ' הטלוויזיה החינוכית, פס"ד מ-29.4.07). אוסיף, כי משעסקין בחברות תקשורת שעיסוקן בשידורים למטרות רווח ושאמונות, בין היתר, על עניינים של זכויות יוצרים, אין להניח כי הנתבעות שידרו את הצילומים בתום לב ללא שידעו כי יש לכל הפחות לציין על גביהם את שם היוצר.

גם אין לראות בשידור הצילומים "שימוש אגבי" ביצירות. הצילומים נערכו לתוך הכתבות ששודרו ולא נסקרו אגבית, כגון תוך כדי תנועת מצלמה שצילמה אירוע אחר.

27. טענת הנתבעות כי המדובר בשידור נושא חדשותי – ההגנה שנתונה בחוק היא ל"חדשות היום". ברי כי האירוע שבו צולמו הצילומים דן אינו בגדר "חדשות היום", אלא אירוע מהעבר שנקשר לחדשות היום בעקבות אירוע חדשותי אחר (הקמת אנדרטה ברשות הפלסטינאית למחבלת שצולמה בצילומים). מכל מקום, מקובלת עליי טענת התובע, כי התוכן החדשותי אינו מוגן בזכות יוצרים אך הצילומים, שהם דרך ביטוי, הם יצירה בפני עצמה וזוכים להגנה זו (וראו למשל תמיר אפורי, חוק זכות יוצרים (2012) 116).

בית המשפט המחוזי בירושלים לפני כבוד השופט רפאל יעקובי

19 בפברואר 2014

ת"א 45542-12-11

28. התוצאה היא שהנתבעות הפרו את זכויותיו הכלכליות והמוסריות של התובע בשני הצילומים.

29. לעניין הסכום שנפסק, התחשבתי בעיקר במה שיפורט להלן.
ראשית – אין ממש בטענת הנתבעות כאילו הסעד המבוקש הוא מכח החוק מ-1911. כאמור, סעיף 78(ט) לחוק מתשס"ח (2007) מפנה לסעיף 21 לחוק מ-1911 רק בשני עניינים מוגדרים, ופרט להם חל החוק מתשס"ח גם על יצירות שקדמו לו.
שנית – הנתבעות לא תוכלנה להיושע מטענתן כי התובע זכה לפיצוי מסוים מערוץ 10 (במסגרת תביעתו הנזכרת בסעיף 8 דלעיל), שכן מה שקשור לערוץ 10 אין בו לצמצם את אחריותן וחבותן של הנתבעות. אדרבה, עולה כי, מכל מקום, הנתבעות הן המפירות הראשונות והראשיות של זכויות התובע (בעוד שערוץ 10 הוא רק מפר משני). אם התובע זכה לפיצוי מן המפר המשני, הרי שהוא זכאי לפיצוי גם מן המפירות הראשיות.

שלישית – מקובלות עליי טענות התובע (בפרק כ"ב לסיכומיו) כי המדובר ב-4 הפרות שונות: הפרת הזכויות הכלכליות בכל אחת משתי היצירות והפרת הזכויות המוסריות בכל אחת משתייהן.

רביעית – הסעד שנתבע הוא מידתי מבחינת סדר הגודל שלו, בכך שהתובע עותר בגין כל הפרה לסכום נמוך בהרבה ממלוא הסעד הכספי ללא הוכחת נזק, הקבוע בסעיף 56 לחוק מתשס"ח, שהוא 100,000 ש"ח לכל הפרה.

חמישית – בהמשך לאמור לעיל אני סבור שבחינת הקריטריונים שבסעיף 56(ב) לחוק זה מצדיקה תוצאה כספית כנ"ל. בקשר לכך אין לקבל את טענת הנתבעות כי התובע אינו צלם מקצועי, או שלא הניח תשתית לטענה זו. הנה כי כן, אפילו הנתבעות עצמן מתארות את התובע כ"תובע סדרתי" בעניין זכויות היוצרים שלו וכבר מכאן יש ללמוד שמדובר במי שגורמים שונים עושים שימוש בצילומיו. מכל מקום, התמונה הכוללת היא שהתובע והצילומים שבהם מדובר בוודאי עונים על דרישות הסף בקשר לכך. בהמשך לאמור, הרי שאני סבור שהנתבעות – שהן חברות שידור מקצועיות הפועלות למטרות רווח – פעלו בחוסר תום לב בכך ששידרו את צילומיו של התובע ללא תיגמולו. בכך הפרו הנתבעות את זכות שידור שהיה חלק מאגד הזכויות שבזכות היוצרים (הכלכלית) וגרמו לתובע נזק רב בשדרן צילומים בלעדיים, שמהם יכול היה התובע להפיק רווח דווקא במועד הרלבנטי לשידור ששודר ב"אלג'זירה". הנתבעות גם פגעו בזכות המוסרית של התובע בכך שלא אזכרו את שמו כיוצר הצילומים.

בית המשפט המחוזי בירושלים לפני כבוד השופט רפאל יעקובי

19 בפברואר 2014

ת"א 45542-12-11

ג. סוף דבר

30. השורה התחתונה היא כנ"ל בסעיף 15.

31. על הנתבעות לשלם לתובע סך 15,000 ש"ח למועד פסק דין זה עבור שכ"ט עו"ד וסכום נוסף של 1,500 ש"ח למועד פסק דין זה עבור הוצאות המשפט (בנוסף לסכום שבו חויבו בהחלטה מ-2.12.12, כנ"ל בסעיף 11, שהוא 7,000 ש"ח ולא כנטען בסעיף ט(1) לסיכומי הנתבעות).

32. לאחר סיום ההליכים המשפטיים בעניינה של תביעה זו (אם פסק הדין יהפוך חלוט בשל כך שלא יוגש ערעור, או אם יוגש ערעור ויוכרע) יוחזרו לתובע הצילומים המקוריים שהגיש בדיון מ-23.10.13. המזכירות תיתן את הדעת לכך ותימנע מביעור התיק בטרם החזרת הצילומים באופן האמור.

ניתן בהעדר הצדדים היום, י"ט אדר תשע"ד, 19 פברואר 2014.

רפאל יעקובי, שופט